УДК 006.039

Гінзбург М. Д., Требульова І. О., Клюнь А. М.

ДОСВІД РОБОТИ СЛУЖБИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВЕЛИКОЇ КОМПАНІЇ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

У статті окреслено основні напрями діяльності служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», зокрема у зв'язку зі скасуванням в Україні ГОСТ колишнього СРСР. Висвітлено проблемні питання цієї діяльності й показано, як оператор вітчизняної газотранспортної системи та газосховищ на підставі сучасних вимог технічного регулювання та національної стандартизації упроваджує у свою виробничу діяльність європейські (міжнародні) стандарти і вдосконалює та розвиває нормативну базу Товариства.

***Ключові слова**: національна стандартизація, служба стандартизації, технічний комітет стандартизації, скасування ГОСТ, європейський стандарт, міжнародний стандарт, ідентичний стандарт.*

Публічне акціонерне товариство (ПАТ) «УКРТРАНСГАЗ» – це велика компанія, на яку наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 02.12.2013 № 882 покладено функції оператора Єдиної газотранспортної системи України [1], що налічує 38 550 км газопроводів (з яких 22 160 магістральні), 72 компресорні станції та 12 підземних сховищ газу. До складу ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» входить 13 структурних підрозділів на правах філій, виробничі об'єкти яких розташовані в усіх областях України. Кількість штатних працівників станом на 01.08.2016 становить понад 20 тис. осіб [2].

Для безпечного, надійного та ефективного надання послуг з транспортування та зберігання природного газу в ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» створена та працює Інтегрована система керування виробничими процесами, сертифікована на відповідність чотирьом міжнародним стандартам ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001, OHSAS 18001 (рис. 1). Така система функціює як єдиний механізм і спрямована на задоволення вимог усіх заінтересованих сторін (замовників, споживачів, персоналу, постачальників, держави, суспільства тощо) щодо безпечної, надійної та ефективної роботи газотранспортної системи (ГТС) України.

Отримання чотирьох міжнародно визнаних сертифікатів, що відповідає рівню провідних європейських газотранспортних компаній[1], перш за все надає замовникам послуг з транспортування та зберігання природного газу незалежне, обґрунтоване підтвердження та впевненість у тому, що ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» − надійний партнер, який гарантує виконання контрактних зобов'язань на європейському рівні та забезпечує ефективність і безперебійність роботи ГТС України і як наслідок − енергетичну безпеку України. ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» за рахунок упровадження Інтегрованої системи керування зокрема підвищив ефективність використовування енергетичних ресурсів та знизив виробничі витрати [2].

Підґрунтям для розроблення та запорукою ефективної роботи Інтегрованої системи керування є система стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», яка складається з трьох основних частин (рис. 1):

[1] Серед усіх європейських газотранспортних компаній лише чотири мають чотири і більше міжнародно визнаних сертифікатів. Це німецька E. ON, французька GRTgaz, словацька Eustream S. A. та ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» [2].

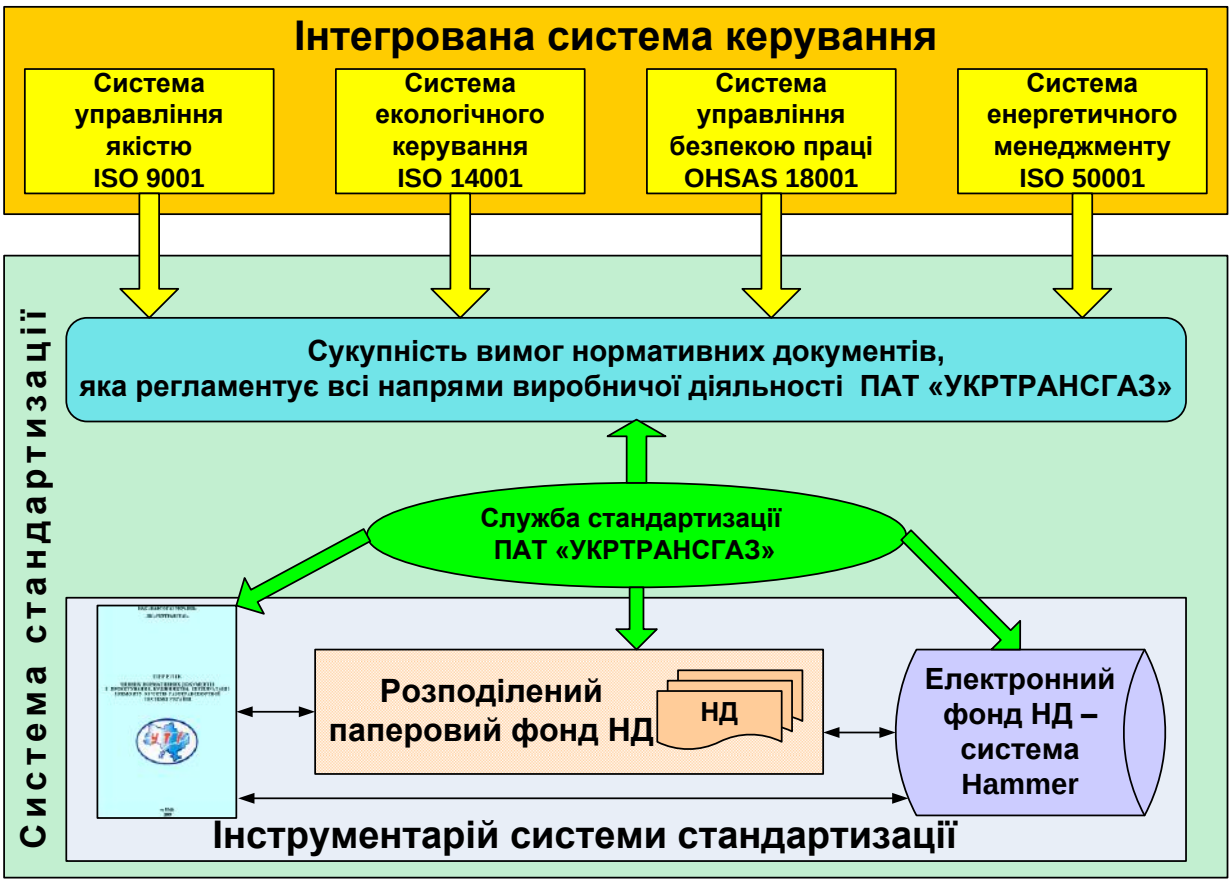

Рис. 1. Система стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» як підґрунтя Інтегрованої системи керування

1) єдиного нормативного поля магістрального транспортування та підземного зберігання газу, тобто сукупності вимог нормативних документів (НД), яка регламентує всі напрями діяльності Товариства. Це нормативне поле містить нормативно-правові акти України, національні стандарти (зокрема європейські та міжнародні стандарти, прийняті як національні), власні НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ». Структуру цього поля детально викладено в [3];

2) служби стандартизації, що виконує всі роботи з нормативного забезпечення. Її структуру подано на рис. 2. Зауважимо, що всі відповідальні за фонд НД виконують роботи зі стандартизації додатково до своїх основних виробничих обов'язків;

3) інструментарію, що містить «Перелік чинних нормативних документів з проектування, будівництва, експлуатації та ремонту об'єктів газотранспортної системи України», паперовий та електронний фонди НД, комп'ютерну мережу та інформаційно-пошукові системи. Структуру та призначеність «Переліку …» викладено в [3], а принципи побудови паперового та електронного фондів НД – у [4] і [5] відповідно.

Служба стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» протягом багатьох років забезпечує [3]:

– відповідність НД Товариства чинному законодавству України, НД вищого рівня приймання, сучасному рівню науки й техніки, економічним інтересам Товариства;

– ведення фондів НД та доступність НД, що регламентують виробничу діяльність ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», фахівцям на їхніх робочих місцях;

– відкритість та прозорість процедур розробляння й приймання потрібних НД та участь у цьому фахівців Товариства;

– пріоритетність упроваджування європейських та міжнародних стандартів, що забезпечує інтеграцію газотранспортної системи України з провідними компаніями Європейського Союзу;

– участь фахівців Товариства у міжнародній, європейській та національній стандартизації.

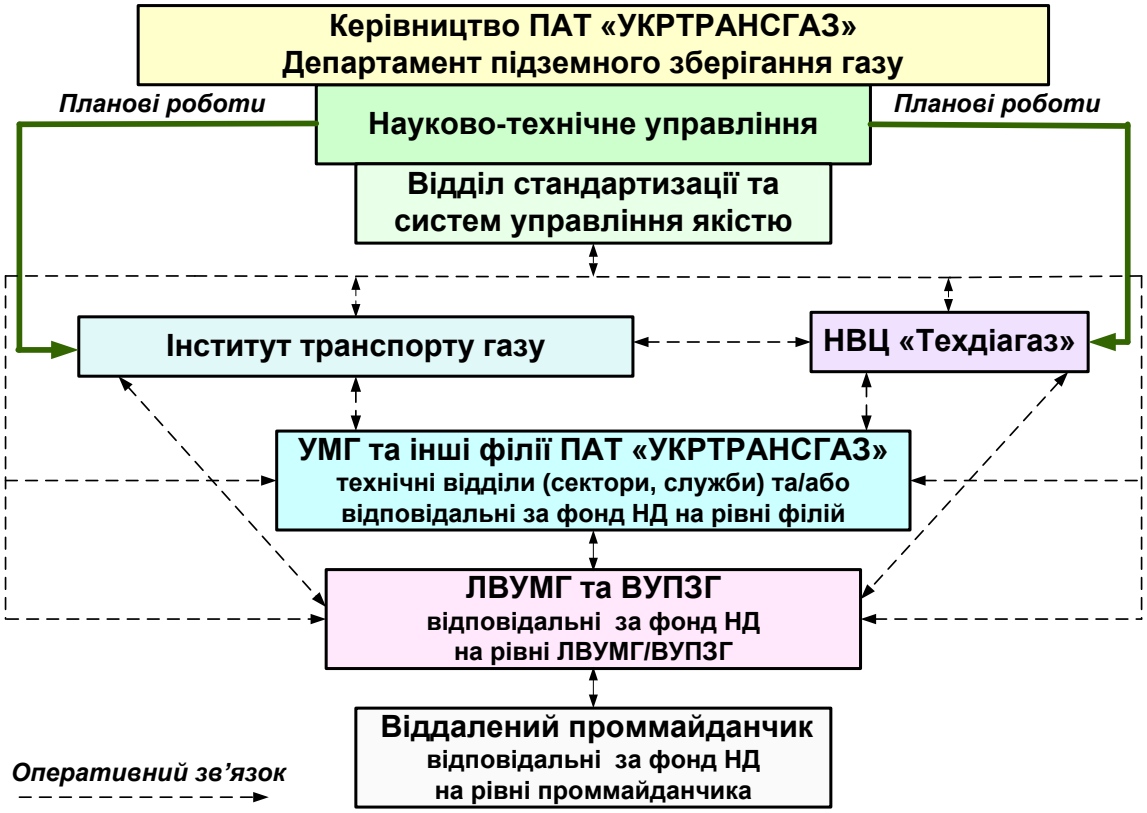

Рис. 2. Структура служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»:
(НВЦ – науково-виробничий центр, УМГ – управління магістральних газопроводів, ЛВУМГ – лінійне виробниче управління магістральних газопроводів, ВУПЗГ – виробниче управління підземного зберігання газу)

З прийняттям Закону України «Про ринок природного газу» [6] перед ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» у цілому та його службою стандартизації зокрема постало нове складне завдання – перейти на європейські норми транспортування та зберігання природного газу. Для його виконання потрібно:

– прийняти звід європейських стандартів[2] газової інфраструктури як ідентичні національні;

[2] Підписавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом (ЕС) [7, ст. 56], Україна взяла зобов'язання поступово впровадити весь звід європейських стандартів як ідентичні національні. Через це сьогодні основну увагу приділяють не міжнародним, а саме європейським стандартам. Проте треба мати на увазі, що європейські організації стандартизації тісно й плідно співпрацюють з відповідними міжнародними організаціями стандартизації і зазвичай намагаються без потреби не розробляти оригінальних європейських стандартів, а приймати міжнародні стандарти як регіональні європейські, ідентичні міжнародним чи модифіковані щодо них. У першому випадку прийнятий в Україні національний стандарт, ідентичний європейському, буде одночасно ідентичним міжнародному. У другому випадку прийнятий національний стандарт України має бути ідентичним європейському та модифікованим щодо міжнародного.

– вилучити з НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» посилання на застарілі ГОСТи колишнього СРСР, а натомість застосовувати вимоги нових європейських (міжнародних) стандартів, прийнятих як національні.

Мета статті – висвітлити роботу, яку сьогодні виконують фахівці служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» у зв'язку зі скасуванням в Україні НД колишнього СРСР та прийманням європейських стандартів.

В ухваленій у грудні 2014 року «Програмі діяльності Кабінету Міністрів України» (КМУ) [8] одним зі стратегічних напрямів нової державної політики визначено «…прийняття 1500 національних стандартів, гармонізованих із стандартами ЄС, припинення дії на території України стандартів колишнього СРСР (2015 рік)…». Нову державну політику у сфері технічного регулювання і стандартизації конкретизовано в «Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року» [9], одним з основних напрямів реалізації якої визначено «прийняття з метою застосування відповідних технічних регламентів європейських стандартів як національних стандартів України з одночасним скасуванням дії стандартів ГОСТ», а в Плані заходів щодо реалізації цієї Стратегії поставлено завдання протягом 2015–2000 років розробити та прийняти 5 000 національних стандартів, ідентичних гармонізованим європейським стандартам.

На виконання завдань, поставлених зазначеними нормативно-правовими актами (НПА) України, спрямована діяльність не лише Мінекономрозвитку України, Національного органу стандартизації (НОС) України та технічних комітетів (ТК) стандартизації, а й служб стандартизації всіх заінтересованих організацій і, зокрема, ПАТ «УКРТРАНСГАЗ».

По-перше, з набранням чинності Закону України «Про стандартизацію» [10] суттєво активізувалася діяльність технічних комітетів стандартизації і робота в них фахівців ПАТ «УКРТРАНСГАЗ». Представники служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» беруть активну участь у роботі таких ТК стандартизації:

– ТК 133 «Газ природний», функції секретаріату якого покладено на Український науково-дослідний інститут природних газів (м. Харків). Цей ТК є дзеркальним до європейського ТК стандартизації CEN/TC 234 Gas infrastructure (Газова інфраструктура);

– ТК 146 «Матеріали, обладнання, технології та споруди для нафтогазової промисловості», функції секретаріату якого покладено на Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Цей ТК є дзеркальним до європейського ТК стандартизації CEN/TC 12 Materials, equipment and offshore structures for petroleum, petrochemical and natural gas industries (Матеріали, обладнання та морські споруди для нафтової, нафтохімічної і газової промисловості);

– ТК 19 «Науково-технічна термінологія», функції секретаріату якого покладено на Національний університет «Львівська політехніка». Цей ТК є дзеркальним до міжнародного ТК стандартизації ISO/TC 37 Terminology and language and content resources (Термінологія і мова, змістові ресурси). Останній ТК має відігравати провідну роль у розв'язанні термінологічних проблем, пов'язаних з перекладанням європейських стандартів.

По-друге, з початку 2015 року суттєво пришвидшилося приймання європейських (міжнародних) стандартів як національних. З діаграми (рис. 3), побудованої за даними електронного фонду НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», випливає, що за останній рік кількість таких європейських (міжнародних) стандартів, що стосуються виробничої діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», зросла з 779 у середині 2015 року до 1515 на жовтень 2016 року, отже, майже вдвічі.

Проте, на жаль, це ще не є практичним застосовуванням європейських (міжнародних) стандартів у виробничій діяльності Товариства. Про більшість таких національних стандартів електронний фонд НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» містить лише інформацію, взяту виключно з наказів про прийняття їх в Україні (спочатку з наказів Мінекономрозвитку України, а пізніше – з наказів ДП «УкрНДНЦ»), а повні тексти придбано і подано лише для незначної кількості стандартів, переважно прийнятих або методом перекладу, або методом передруку з довідковим перекладом.

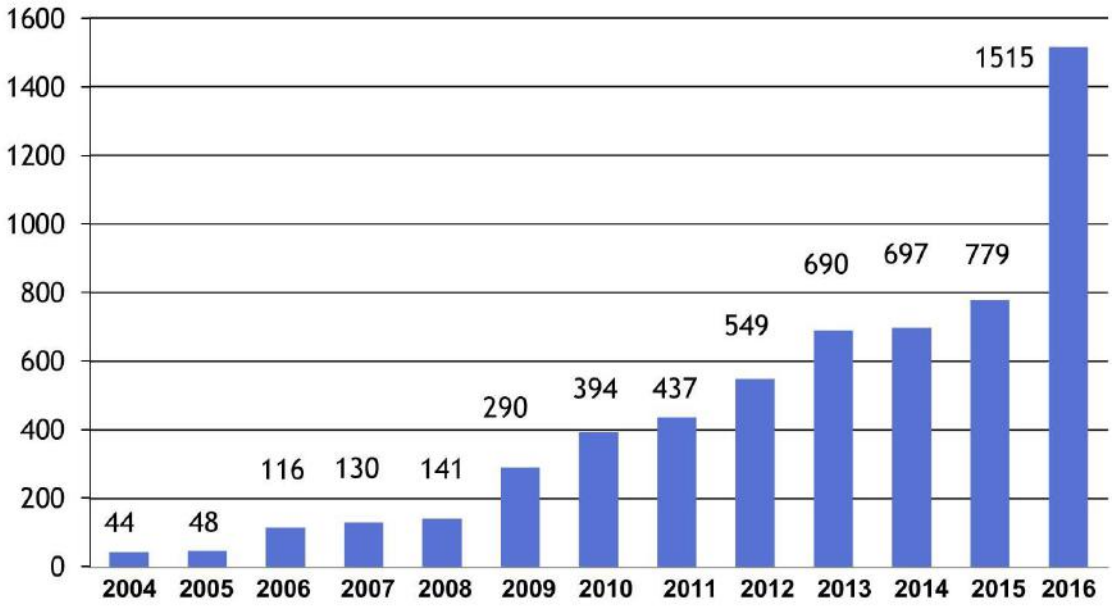

Рис. 3. Динаміка впроваджування у виробничу діяльність ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» європейських (міжнародних) стандартів, прийнятих як національні

Така ситуація зумовлена двома причинами.

1) Купувати всі прийняті стандарти, орієнтуючись лише на їхню назву, досить дорого навіть для великих компаній, не кажучи вже про середні та малі. Тобто, перш ніж ухвалити рішення про закупівлю певного стандарту, треба чітко уявляти його застосовність, можливість і доцільність застосовувати його у виробничій діяльності.

Розв'язати цю проблему можна, використовуючи практику Міжнародної організації стандартизації (*англ.* International Organization for Standardization, ISO), яка на своєму офіційному сайті [11] дає змогу користувачеві, перед тим як придбати стандарт, безоплатно попередньо переглянути (*англ.* Preview) деякі його структурні елементи: *передмову*, *зміст*, *вступ*, *сферу застосування*, *нормативні посилання*, *терміни та визначення понять*, певні *довідкові додатки*, зокрема *Бібліографію*. Цієї інформації цілком достатньо, щоб визначити свою потребу в певному стандарті.

Проте, ані Європейський комітет зі стандартизації (*англ.* European Committee for Standardization, CEN), ані НОС України не запозичили цей позитивний досвід, а без доступу до такої інформації фахівцям ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», як і будь-якого іншого суб'єкта господарювання, часто дуже важко визначитися як з доцільністю прийняти той чи той європейський стандарт в Україні як національний, так і з потребою закупити та застосовувати той чи той уже прийнятий стандарт у своїй виробничій діяльності.

2) Левову частку цих стандартів прийнято методом підтвердження (наданням повідомлення) мовою оригіналу. Останній метод приймання вводить певний стандарт в нормативне поле України, проте на шляху повноцінного практичного застосовування таких національних стандартів у виробничій діяльності підприємств виникає дві перешкоди. Перша полягає в тому, що лише обмежене коло фахівців підприємств має такий рівень знання англійської мови, який дав би змогу використовувати ці стандарти. Друга полягає в тому, що важко уявити собі, як будь-яке підприємство буде доводити наглядовим органам України відповідність своєї продукції чи послуги вимогам таких неперекладених англомовних стандартів.

З огляду на це, фахівці служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», працюючи в ТК стандартизації, розпочали активну роботу щодо приймання європейських (міжнародних)

стандартів як національних переважно не методом підтвердження, а методом передруку з довідковим перекладом. Завдяки ефективній співпраці фахівців служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» з міжнародною програмою Іногейт[3] та їхній роботі в зазначених ТК стандартизації протягом 2014–2016 років прийнято як ідентичні національні та запроваджено у виробничу діяльність ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» 28 європейських і міжнародних стандартів на газову інфраструктуру, перелік цих стандартів та проблемні питання, пов'язані з прийманням їх, викладено в [13]. Шість з них – це ідентичні національні стандарти, прийняті в Україні методом передруку міждержавних стандартів, які є ідентичним російським перекладом відповідних європейських та міжнародних стандартів, виконаним у рамках програми Іногейт. Ще 11 стандартів – це ідентичні національні стандарти, впроваджені в Україні методом передруку з довідковим перекладом, також виконаним у рамках програми Іногейт. Отже, суттєвою позитивною ознакою цих прийнятих стандартів є наявність перекладу. Проте потреба взаємодіяти з операторами суміжних газотранспортних систем змусила нас швидко прийняти ще 11 стандартів методом підтвердження з подальшим поступовим їх перекладанням.

По-третє, у 2015 році так само динамічно відбулося скасування на території України державних стандартів колишнього СРСР (ГОСТ, розроблених до 1992 року включно, та ДСТУ ГОСТ, ідентичних таким ГОСТ). Потягом 2015 року за дорученням Мінекономрозвитку України ДП «УкрНДНЦ» на своєму порталі виставило для всіх заінтересованих сторін перелік, що містив 14 295 таких стандартів, та повідомлення, як надавати відповідні пропозиції в НОС.

Улітку 2015 року в ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» за допомогою електронного фонду НД було сформовано перелік таких стандартів (загальною кількістю 977, з них 925 ГОСТ та 52 ДСТУ ГОСТ), що їх фахівці використовували за всіма напрямами у виробничій діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», та надіслано відповідні пропозиції до НАК «Нафтогаз України». Загалом за результатами опрацювання стандартів було запропоновано:

- скасувати без заміни 183 ГОСТ;
- розробити замість 601 ГОСТ національні стандарти;
- розробити замість двох ГОСТ стандарти рівня ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»;
- додатково опрацювати інші, оскільки треба глибше проаналізувати використовування їх у виробничій діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ».

Також зроблено висновок, що актуалізації підлягатиме значна частина НД рівня приймання ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», які мають посилання на ГОСТ, і ця актуалізація потребуватиме значного часу, і для її проведення треба розробити методичні рекомендації.

Протягом 2015–2016 рр. НОС оприлюднив цілу низку наказів:

- окремих – щодо скасування ГОСТ та ДСТУ ГОСТ;
- таких, де на заміну скасованим стандартам запроваджено або європейські (міжнародні) стандарти, прийняті як національні, або суто національні стандарти;
- таких, якими запроваджено виключно європейські (міжнародні) стандарти.

Служба стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» постійно відслідковує та опрацьовує накази НОС, за результатами чого:

---

[3] Іногейт (скор. від *англ.* INterstate Oil and GAs Transportation to Europe — INOGATE) – одна з найтриваліших програм технічної допомоги в сфері енергетики, яку фінансує Європейський Союз. Програма стартувала 1996 року і діє в рамках Бакинської ініціативи і Східного партнерства. Програма Іногейт співпрацює з 11 країнами-партнерами (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна) з метою скоротити їх залежність від викопних видів палива та імпорту енергоносіїв, підвищити безпеку енергопостачання та пом'якшити вплив на клімат у цілому. Одним з проектів у рамках програми Іногейт є проект «Гармонізація технічних стандартів і практик нафтогазового сектору в Східній Європі і на Кавказі», спрямований на підтримування процесу гармонізації технічних стандартів і практик у нафтогазовому секторі країн-партнерів зі стандартами і практиками, застосовуваними в країнах Європейського Союзу [12].

− постійно заносить відповідну інформацію до електронного фонду НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»;

− розмістила та періодично оновлює інформацію щодо скасування ГОСТ та ДСТУ ГОСТ на внутрішньому корпоративному порталі ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»;

− опитує фахівців філій щодо їхньої потреби в цих НД та пропозицій розробити на заміну їм відповідні національні НД чи НД рівня ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»;

− узагальнює надані фахівцями пропозиції для подальшого опрацювання їх та прийняття відповідних рішень;

− надсилає запити в НОС щодо проблемних питань – накази НОС іноді досить суперечливі (на той самий документ є два чи більше наказів – неоднозначність набрання чинності нового ДСТУ чи скасування ГОСТ, перенесення дати скасування ГОСТ, одночасна дія нового ДСТУ та ГОСТ, одночасна дія двох і більше стандартів на той самий об'єкт стандартизації тощо).

У табл. 1 подано детальну довідку про поступове скасовування всіх 977 ГОСТ (розроблених до 1992 року включно та ДСТУ ГОСТ, ідентичних таким ГОСТ), використовуваних у виробничій діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ». Станом на жовтень 2016 року можна зазначити, що з 01.01.2018 буде скасовано 95,5 % цих стандартів.

Таблиця 1

Динаміка поступового скасовування ГОСТ, використовуваних у виробничій діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

Рік скасування	Кількість ГОСТ та ДСТУ ГОСТ до скасування	Зокрема ДСТУ ГОСТ
протягом 2015 року	4 (0,4 %)	–
протягом 2016 року	29 (3 %)	2
з 01.01.2017	5 (0,5 %)	3
з 01.01.2018	933 (95,5 %)	47
з 01.01.2019	6 (0,6 %)	–
Загалом:	977 (100 %)	52

Можна також окреслити такі проблемні питання:

− скасування значної кількості ГОСТ потребує розроблення та впровадження стандартів саме національного рівня, а не рівня ПАТ «УКРТРАНСГАЗ». Переносити вимоги ГОСТ у НД рівня ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» у більшості випадків недоцільно: по-перше, їх використовують різні підприємства, по-друге, вимоги НД рівня ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» можуть у подальшому суперечити вимогам європейських (міжнародних) стандартів, прийнятих наступними роками як національні;

− через відсутність зазначеної раніше можливості попередньо переглянути певні структурні елементи європейських стандартів досить складно визначитися, на які об'єкти стандартизації, зазначені в ГОСТ, є відповідні європейські НД. І можливо на деякі об'єкти стандартизації потрібно розробляти суто національні стандарти, що не матимуть європейських (міжнародних) відповідників.

Хоча частина зазначених ГОСТ та ДСТУ ГОСТ досі ще є чинною, служба стандартизації ще на початку 2016 року надала такі рекомендації фахівцям ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»:

− у розроблюваній документації (договорах, угодах, технічні завданнях, звітах, планах, технічних вимогах тощо) по можливості не посилатися на ГОСТ та ДСТУ ГОСТ, що підлягають скасуванню;

− однозначно не подавати такі ГОСТ (ДСТУ ГОСТ) як нормативні посилання в розроблюваних нових НД, а також у змінах до НД. Для тих, хто переглядає наявні НД або розробляє зміни до них, сформульовано пропозиції, подані на рис. 4;

– користуючись наявним НД, у тексті якого є такі посилання, завжди визначати (за допомогою паперового та електронного фондів НД ПАТ «УКРТРАНСГАЗ») чинність таких стандартів. У нових стандартах ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» наприкінці розділу «Нормативні посилання» зазначено таке: «Використовуючи цей стандарт доцільно перевіряти чинність посилкових нормативних документів, поданих у цьому розділі, наприклад, за допомогою електронного фонду нормативних документів (системи Hammer). Якщо:

1) посилковий нормативний документ замінено новим – треба застосовувати новий нормативний документ;

2) у посилковий нормативний документ унесено зміни – треба застосовувати нормативний документ з урахуванням змін до нього;

3) посилковий нормативний документ скасовано без заміни – положення стандарту, де на нього посилаються, застосовують за винятком наданого посилання…».

Рис. 4. Пропозиції для перегляду наявних НД, що містять посилання на ГОСТ, або для внесення змін до них

У зв'язку з поступовим скасовуванням в Україні ГОСТ колишнього СРСР перед службою стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» постають такі додаткові завдання:

– опрацьовувати накази ДП «УкрНДНЦ» щодо впровадження нових НД на заміну скасованим ГОСТ;

– аналізувати пропозиції фахівців та формувати відповідні пропозиції щодо розроблення на заміну скасованим ГОСТ національних стандартів до ТК стандартизації (насамперед до ТК 133 та ТК 146, до складу яких входять фахівці ПАТ «УКРТРАНСГАЗ») чи до НОС України;

– формувати пропозиції до плану стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» щодо актуалізації НД рівня приймання Товариства, що містять посилання на скасовані ГОСТ, унесенням змін до чинних НД або переглядання їх, тобто розробленням їх на заміну нових;

– постійно моніторити сайти Європейського комітету зі стандартизації (CEN), Європейського комітету з електротехнічної стандартизації (CENELEC), Міжнародної організації стандартизації (ISO), Міжнародної електротехнічної комісії (IEC) та діяльність

їхніх ТК стандартизації, насамперед поданих у табл. 2, щоб визначити європейські стандарти на заміну скасованим ГОСТ;

− упроваджувати у виробничу діяльність ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» європейські (міжнародні) стандарти, прийняті як національні, які мають замінити скасовані ГОСТ.

Таблиця 2

Технічні комітети CEN та дзеркальні їм українські ТК

Технічні комітети CEN	Дзеркальні національні ТК України
CEN/TC 234 Gas infrastructure (Газова інфраструктура)	ТК 133 «Газ природний»
CEN/TC 12 Materials, equipment and offshore structures for petroleum, petrochemical and natural gas industries (Матеріали, обладнання та морські споруди для нафтової, нафтохімічної і газової промисловості)	ТК 146 «Матеріали, обладнання, технології та споруди для нафтогазової промисловості»
CEN/TC 121 Welding and allied processes (Зварювання та споріднені процеси)	ТК 44 «Зварювання та споріднені процеси»
CEN/TC 138 Non-destructive testing (Неруйнівний контроль)	ТК 78 «Технічна діагностика та неруйнівний контроль»
CEN/TC 219 Cathodic protection (Катодний захист)	ТК 85 «Корозія металів та сплавів»
CEN/TC 235 Gas pressure regulators and associated safety devices for use in gas transmission and distribution (Регулятори тиску газу і супутні пристрої безпеки для використовування у транспортуванні та розподілянні газу)	ТК 65 «Прилади промислового контролю та регулювання»
CEN/TC 237 Gas meters (Лічильники газу)	ТК 122 «Аналіз газів, рідких та твердих речовин»
CEN/TC 262 Metallic and other inorganic coatings (Металеві та інші неорганічні покриви)	ТК 95 «Металеві та інші неорганічні покриття. Лакофарбові та полімерні покриття»

Висновки та пропозиції

1. Служба стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»:

− постійно актуалізує нормативну базу ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», забезпечуючи відповідність вимог власних НД, використовуваних у виробничій діяльності Товариства, вимогам чинних НПА України та НД національного рівня;

− проводить велику та кропітку роботу у зв'язку зі скасуванням в Україні ГОСТ, розроблених до 1992 року включно, та ДСТУ ГОСТ, ідентичних ГОСТ, використовуваним у виробничій діяльності ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»;

− співпрацюючи з міжнародною програмою Іногейт та делегуючи своїх представників у ТК стандартизації, бере активну участь у впровадженні у виробничу діяльність ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» європейських (міжнародних) стандартів, прийнятих як національні.

2. Рекомендувати НОС України використати позитивний досвід ISO і на своєму офіційному сайті дати змогу користувачам перед закупівлею певного стандарту безоплатно попередньо переглянути деякі його структурні елементи (*передмову*, *зміст*, *вступ*, *сферу застосування*, *нормативні посилання*, *терміни та визначення понять*, певні *довідкові додатки*, зокрема *Бібліографію*), щоб визначитися з можливістю застосовувати його у виробничій діяльності.

3. Рекомендувати українським ТК у національних вступах до європейських

(міжнародних) стандартів, що їх приймають як національні, також подавати інформацію про те, які ГОСТ може замінити цей стандарт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 02.12.2013 № 882 (Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.12.2013 за № 2075/24607) – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/z2075-13.
2. Офіційний сайт ПАТ «УКРТРАНСГАЗ». – Режим доступу : http://utg.ua/.
3. Гінзбург М. Д. Система стандартизації як засіб надійної, безпечної та ефективної роботи ДК «Укртрансгаз» / М. Д. Гінзбург, А. М. Клюнь, І. О. Орлов, І. О. Требульова // Науковий вісник Івано-Франківського університету нафти і газу, 2012. – № 2 (32). – С. 128–133.
4. Гінзбург М. Щодо створення на підприємствах фондів нормативних документів // Стандартизація, сертифікація, якість, 2010. – № 3. – С. 25–30.
5. Клюнь А. М. Розвиток автоматизованої інформаційно-пошукової системи чинних повнотекстових нормативних документів, використовуваних у ДК «Укртрансгаз» / А. М. Клюнь, М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, Т. В. Зубенко // Нафтова і газова промисловість, 2012. – № 3 – С. 40–44.
6. Закон України «Про ринок природного газу» від 09.04.2015 № 329-VIII. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/329-19.
7. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_(body).pdf.
8. Програма діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена Постановою КМУ від 09.12.2014 № 695 (з останніми змінами згідно з Постановою КМУ від 11.12.2014 № 699) та схвалена Постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 № 26-VIII. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/26-19.
9. Стратегія розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, схвалена Розпорядженням КМУ від 19.08.2015 № 844-р. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/844-2015-%D1%80.
10. Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» (з останніми змінами згідно із Законом України від 15.01.2015 № 124-VIII). – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18.
11. Офіційний сайт ISO. – Режим доступу : http://www.iso.org.
12. Офіційний сайт Програми INOGATE. – Режим доступу : http://www.inogate.org.
13. Гінзбург М.Д. Робота фахівців служби стандартизації ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» у технічних комітетах стандартизації / М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, А. М. Клюнь // Нафтогазова галузь України, 2016. – № 5 – С. 3–7.

М. Д. Гинзбург, И. А. Требулева, А. М. Клюнь

ОПЫТ РАБОТЫ СЛУЖБЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ БОЛЬШОЙ КОМПАНИИ НА ПРИМЕРЕ ПАО «УКРТРАНСГАЗ»

В статье изложены основные направления деятельности службы стандартизации ПАО «УКРТРАНСГАЗ», в частности в связи с отменой в Украине ГОСТ бывшего СССР. Очерчены проблемные вопросы этой деятельности и показано, как оператор отечественной газотранспортной системы и подземных хранилищ газа на основании современных требований технического регулирования и национальной стандартизации внедряет в свою производственную деятельность европейские (международные) стандарты и совершенствует и развивает нормативную базу Компании.

Ключевые слова: *национальная стандартизация, служба стандартизации, технический комитет стандартизации, отмена ГОСТ, европейский стандарт, международный стандарт, идентичный стандарт.*

M. D. Ginzburg, I. O. Trebulova, A. M. Kliun

OPERATIONAL EXPERIENCE OF A LARGE COMPANY STANDARDIZATION SERVICE BY THE EXAMPLE OF PJSC «UKRTRANSGAZ»

The article sets forth the most significant directions in the activity of the standardization service of PJSC Ukrtransgaz, including those connected with the recent withdrawal of former USSR's state standards (*GOST*) *in Ukraine. The problems of this activity are highlighted. It's demonstrated how, based on the modern requirements of the technical regulating and the national standardization, the national gas transportation system and gas storages operator implements European (international) standards in its business activity along with improving and developing the Company's normative framework.*

Key words*: national standardization, standardization service, technical committee, former USSR's state standards withdrawal, European standard, international standard, identical standard.*

УДК 504.5:004.652.8

Демиденко О. О., Пашков Д. П.

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ОСНОВІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

У статті на основі аналізу міжнародного стандарту ISO 14001 версії 2015 року розглянуто нові вимоги до системи екологічного менеджменту. Так, впровадження у виробництво нової версії стандарту ISO 14001 має чимало особливостей. Це пов'язано з завчасною підготовкою на стратегічному рівні управління підприємства. Як показано у статті, особливі складнощі адаптації до нових базових вимог, пов'язані з необхідністю впровадження сертифікованими організаціями таких інструментів екологічного менеджменту, як управління документованою інформацією, процесним і ризик-орієнтованим підходами в менеджменті. У контексті майбутніх змін для забезпечення сталого розвитку промислових відносин в Україні вже на нинішньому етапі потрібна постановка цілей і завдань стратегічного менеджменту підприємств.

Ключові слова: *система екологічного менеджменту, сталий розвиток, стандарт, екологічна результативність, управління ризиками.*

Вступ. Сучасні промислові підприємства є об'єктами підвищеної екологічної небезпеки як для людини, так і для навколишнього середовища. Забезпечення екологічної безпеки на промислових підприємствах здійснюється за допомогою системи екологічного менеджменту, на основі керування природоохоронною діяльністю, що проводить контроль за станом довкілля [1]. При цьому, негативний вплив підприємств насамперед пов'язаний з їх виробничим процесом та можливим виникненням надзвичайних і аварійних ситуацій на ньому, а також забрудненням довкілля – викидом шкідливих речовин у навколишнє природне середовище [2].

Зараз в країнах Європейської співдружності однією з умов розвитку промислових підприємств є дотримання екологічних норм, що підтверджується різними стандартами, які стосуються екологічного менеджменту та системи екологічного керування [1, 2, 3]. При цьому, проблема впровадження сучасного екологічного менеджменту набула статусу однієї з